

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
„ЮГОЗАПАДНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ“ ДП БЛАГОЕВГРАД

2700 Благоевград, ул. Зора 18, тел./факс +35973 884 203, e-mail: swdp@abv.bg

Анализ на нуждата от възстановяване на
приоритетни горски местообитания от
мрежата Natura 2000 в България

ЕКСПЕРТЕН ДОКЛАД

Анализ на нуждата от възстановяване на приоритетни горски местообитания от мрежата Natura 2000 в България

Съдържание

I. Въведение.....	2
II. Методика и етапи на изпълнение.....	3
III. Обобщени резултати от анализа.....	7
IV. Изводи и заключения.....	16
V. Списък с приложения.....	19

Гр. Благоевград, януари 2018 г.

I. Въведение

През м. септември 2017 г. официално стартира изпълнението на проект „Възстановяване и подобряване на природозащитния статус на приоритетни горски хабитати от мрежата Натура 2000 в България“ (LIFE16 NAT/BG/000817), финансиран от Програма LIFE+ на Европейската комисия.

Основната цел на проекта е подобряване на природозащитния статус и увеличаване покритието на 7 приоритетни горски местообитания в 6 целеви Натура 2000 зони в България. Проектът се изпълнява от Югозападно Държавно Предприятие ДП – Благоевград (ЮЗДП ДП) в партньорство с Горска семеконтролна станция - София.

Една от подготвителните дейности по проекта (А.1) включва изготвяне на Анализ на нуждата от възстановяване на приоритетни горски местообитания от мрежата Натура 2000 в България. Основната цел на дейността е да се събере информация относно площта на приоритетни горски хабитати от мрежата Натура 2000 в България, които са в неблагоприятно състояние (увредени или унищожени) и за които следва да се предприемат мерки за възстановяване или подобряване на природозащитния им статус.

Изготвеният експертен анализ ще послужи като основа за оценка на нуждите и възможностите за мултиплициране на резултатите от изпълнението на проект „Възстановяване и подобряване на природозащитния статус на приоритетни горски хабитати от мрежата Натура 2000 в България“ на национално ниво.

За изготвяне на анализа, ЮЗДП ДП ангажира експертен екип в състав:

1. Експерт горско стопанство – ръководител екип – инж. Анелия Иванова;
2. Експерт биологично разнообразие – Елза Коцева;
3. Експерт ГИС и картиране – инж. Стоян Момов.

На база извършения анализ бе изготвен настоящия експертен доклад, включващ обобщените резултати от събраната и анализирана информация на национално ниво заедно с ГИС база данни и картен материал, представени като отделни приложения към доклада.

Докладът бе финализиран с участието на експерти от екипа на проекта, както и получени препоръки и предложения от представители на нашите партньори и целевите групи по проекта.

Настоящият доклад цели да даде обща представа за природозащитното състояние на приоритетни горски местообитания в зоните от мрежата Натура 2000 за опазване на природните местообитания (SCI) и не претендира за пълна изчерпателност по темата.

Представените в настоящия доклад информация, анализи, изводи и заключения, отразяват единствено мнението на експертния екип, работил по изпълнението на задачата. ЮЗДП ДП, ГСС София, източниците на информация, както и Агенцията за Малки и Средни Предприятия/Европейската Комисия не носят отговорност за каквото и да е използване на информацията, която настоящия документ съдържа.

II. Методика и етапи на изпълнение

1. Източници и етапи на събиране на необходимата изходна информация

Изходна информация за увредените от природни бедствия и други фактори горски местообитания в Държавните горски територии (ДГТ), попадащи в Натура 2000 зони на територията на цялата страна, е получена от Министерство на околната среда и водите (МОСВ), Министерство на земеделието, храните и горите (МЗХГ), Изпълнителната агенция по горите (ИАГ) и техните териториални подразделения.

Ползвана е също налична информация от горскостопански планове на държавни горски и ловни стопанства, доклади от проучвания и проекти, свързани с изграждане и управление на мрежата Натура 2000 в България, както и други налични източници.

Държавните горски територии в България се управляват от 6 регионални държавни предприятия: Северозападно Държавно Предприятие ДП – гр. Враца (СЗДП), Североизточно Държавно Предприятие ДП – гр. Шумен (СИДП), Северноцентрално Държавно Предприятие ДП – гр. Габрово (СЦДП), Югозападно държавно предприятие ДП – гр. Благоевград (ЮЗДП), Югоизточно държавно предприятие ДП – гр. Сливен (ЮИДП) и Южно централно държавно предприятие ДП – гр. Смолян (ЮЦДП).

Необходимата информация за увредените гори е набрана чрез разработен от екипа по изпълнение на анализа формуляр (Приложение 1), който бе разпратен до всички държавни предприятия, стопанисващи и управляващи държавните горски територии в страната, и попълнен от техните териториални подразделения. Формулярът включва данни за увредените местообитания по държавни горски/ловни стопанства, посочени на ниво подотдел, както и информация за типа гора и типа повреди (абиотични или биотични).

Събраната, анализирана и представена в настоящия доклад информация се отнася само до държавните горски територии, които съставляват около 74% от горските територии в България и може да се счита за актуална към м. ноември 2017 г. Поради големия брой собственици и липсата на регулярен мониторинг, за недържавните горски територии е трудно да бъде събрана актуална и достоверна информация за тяхното състояние без специализирано теренно проучване. Управлението, опазването и при необходимост възстановяването на горите в недържавните горски територии е ангажимент на техните собственици, поради което те не са включени в настоящия анализ.

Използваните горскостопански планове на държавните горски/ловни стопанства със съдържащите се в тях цифрови данни са публично достъпна информация и са свалени от електронната страница на Изпълнителна агенция по горите.

Използваните цифрови данни за границите на защитените зони за опазване на природни местообитания в мрежата на НАТУРА 2000 (SCI) са свалени от сайта на Министерство на околната среда и водите, където са публично достъпни.

В процеса на работа бяха осъществени контакти и проведена среща с експерти от Министерство на околната среда и водите, на която бе обсъдена необходимостта от представяне на пространствени данни за горските природни местообитания, които са обект на опазване в мрежата Натура 2000. ЮЗДП ДП официално изиска от МОСВ (писмо с изх. № 04-02-33/06.11.2017 г.) предоставяне на данни за горските природни местообитания за целите на проекта, в резултат на което бяха представени данните,

продукт на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – Фаза 1“ (писмо с изх. № 26-001010/28.11.2017 г.).

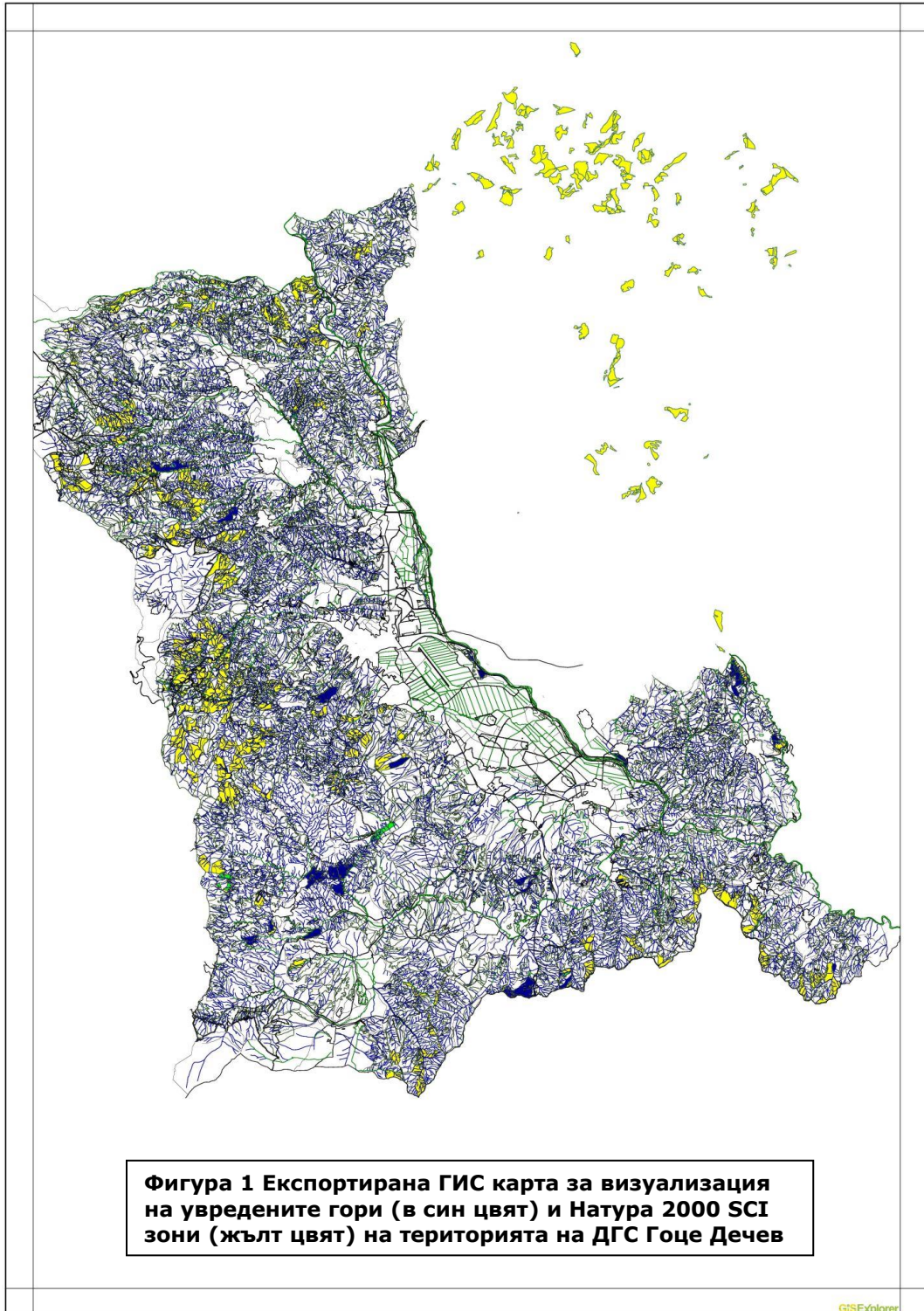
2. Използвана методика за обработка и анализ на събраната информация

Информацията за площите на увредените или унищожени горски местообитания в границите на Natura 2000 зони в ДГТ на територията на цялата страна е събрана на база теренен обход от служители на териториалните поделения към държавните предприятия, като засегнатите площи са определени процентно спрямо общата площ на подотделите. Данните са обобщени на ниво горскостопански предприятия по видове защитени зони, по типове местообитания, по тип гори и по тип повреди.

Посредством Географска информационна система (ГИС) с помощта на специализиран софтуер GIS Explorer Leso бе изготвена ГИС база данни, позволяваща извършването на пространствени анализи на събраните данни за ДГТ от цялата територия на страната на ниво горскостопански предприятия и техните териториални подразделения (ДГС/ДЛС).

Резултатите за увредени горски местообитания в мрежата Natura 2000 са получени на база сечение между цифровите модели на ГИС слой „Лесо“ по актуалните Горскостопански планове на горските/ловни стопанства и предоставените ни от МОСВ граници на горски хабитати, както и с контурите на границите на защитените зони в мрежата на НАТУРА 2000. Данните са представени във вид на картен материал, представляващ експортирани карти в цифров вид за увредените или унищожени гори по видове местообитания и за границите на защитените зони в мрежата на НАТУРА 2000 на ниво горскостопански предприятия.

Поради големия обем на информацията – най-вече големия брой и малката относителна площ на целевите обекти (граница на Natura 2000 зони, увредени площи на ниво подотдел), генерирането на цифрови карти за визуализация на резултатите от анализа има смисъл единствено на ниво териториално подразделение (ДГС/ДЛС) и по-ниско ниво. Примерна карта за увредените гори на ниво териториално подразделение на държавно горскостопанско предприятие (в конкретния случай – на Държавно горско стопанство Гоце Делчев) е представена на Фиг. 1 по-долу.

На база направени сечения между контурите (цифровите граници) на всяка горскостопанска единица (отдел/подотдел) и всеки тип местообитание, както и с контурите на местообитанията в зоните от Натура 2000, засегнатата от повреди горска площ е отнесена към съответната зона от мрежата Натура 2000 и съответния тип защитено природно местообитание.

За подотделите, чиито контури се пресичат с повече от един тип местообитание, е преценено повредената площ да бъде отнесена към приоритетното местообитание, в случаите когато се засича с такова. В останалите случаи (когато не засича приоритетно местообитание) е взето предвид процентното съотношение на припокриващата се площ.

Получените подробни данни за увредените гори са представени таблично в MS Office Excel формат (Приложение 2) и позволяват справки на ниво защитена зона, ниво горскостопанско предприятие, ДГС или ДЛС (ниво горскостопански подотдел), по тип защитено местообитание, тип гора, както и по тип повреди.

В процеса на изпълнение на заданието, междинните резултати от анализа бяха поетапно представяни пред екипа на проекта за обсъждане, в резултат на което бяха отразявани всички мнения и препоръки за подобряване на методиката и крайния продукт.

III. Обобщени резултати от анализа

Изведената в резултат на анализа информация за площите на увредените или унищожени горски хабитати в границите на Natura 2000 зони в ДГТ на територията на цялата страна е обобщена по държавни горскостопански предприятия и включва данни за площите по териториални подразделения, Natura зони, типове горски местообитания, тип гори и тип повреди.

1. Анализ по площ на увредените гори

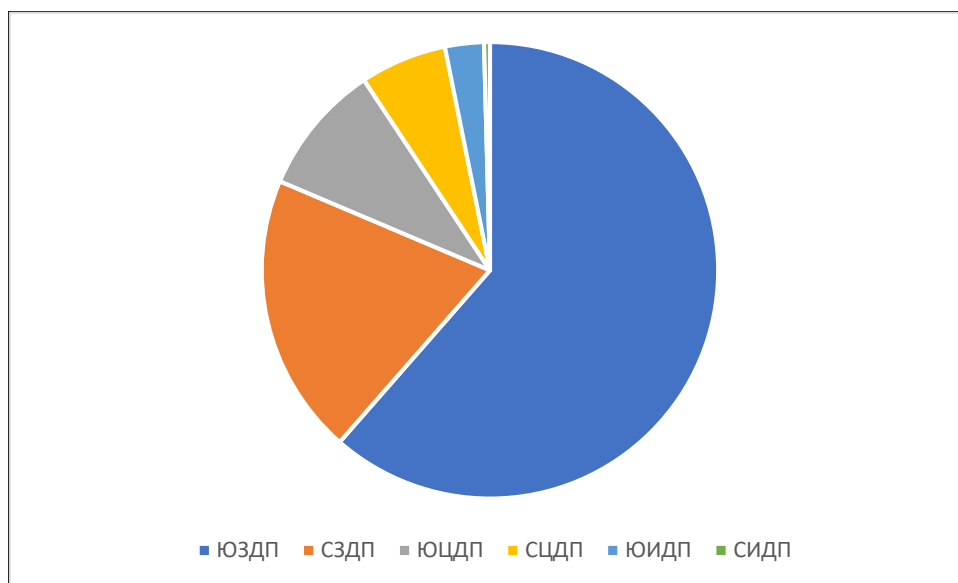
В получените данни от държавните предприятия на база попълнени въпросници, информацията за увредените гори е посочена за Natura 2000 зони, без да се отнася към типа Natura 2000 зона – за опазване на дивите птици (SPA) или за опазване на природни местообитания (SCI).

На база анализа на получената информация, общата площ на увредените гори в държавните горски територии, попадащи в зоните от мрежата Natura 2000 към м. ноември 2017 г. възлиза на 9793,7 ха. Обобщената информация е представена в Таблица 1 и Фигура 2 по-долу.

Таблица 1. Площ на увредените гори в държавни горски територии в Natura 2000 зони (SPA & SCI) - по държавни предприятия

Държавно предприятие	Обща площ на държавните гори, ха*	Редуцирана площ на увредените гори в SCI & SPA Natura 2000 зони, ха	% на увредените гори от общата площ на предприятието
ЮЗДП	677 079	6017,6	0,89
СЗДП	289 732	1952,7	0,67
ЮЦДП	717 192	911,9	0,13
СЦДП	246 175	600,6	0,24
ЮИДП	644 102	270,3	0,04
СИДП	271 222	40,6	0,01
Общо		9793,7	

*по данни от интернет страниците на съответните предприятия

Фигура 2. Разпределение по площ на увредените гори - ДГТ в Натура 2000 зони (SPA & SCI) - по държавни предприятия

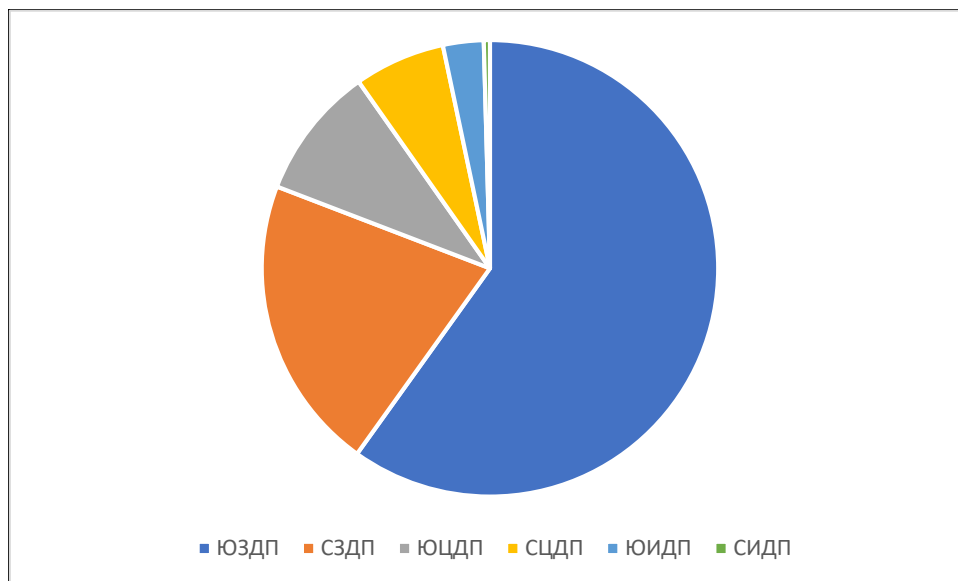
Тъй като проектът на ЮЗДП ДП е насочен към възстановяване на приоритетни горски местообитания в Натура 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI), бе извършено допълнително филтриране на база засичане в ГИС среда на получените данни на ниво подотдел с цифрови граници на Натура 2000 зони за опазване на местообитанията.

На база анализа на получената информация, общата площ на увредените гори в държавните горски територии, попадащи в Натура 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) към м. ноември 2017 г. възлиза на 9322,5 ха. Обобщената информация е представена в Таблица 2 и Фигура 3 по-долу.

Таблица 2. Площ на увредените гори в държавни горски територии в Натура 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) - по държавни предприятия

Държавно предприятие	Обща площ на държавните гори, ха*	Редуцирана площ на увредените гори в SCI Натура 2000 зони, ха	% на увредените гори от общата площ на предприятието
ЮЗДП	677 079	5583,8	0,82
СЗДП	289 732	1951,9	0,67
ЮЦДП	717 192	877,1	0,12
СЦДП	246 175	600,6	0,24
ЮИДП	644 102	268,5	0,04
СИДП	271 222	40,6	0,01
Общо		9322,5	

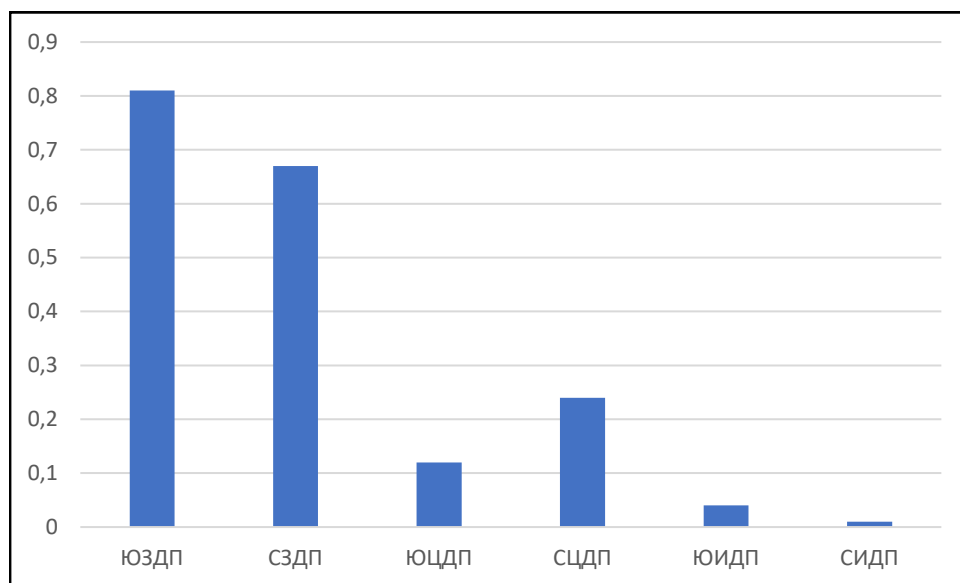
*по данни от интернет страниците на съответните предприятия

Фигура 3. Разпределение по площ на увредените гори - ДГТ в Natura 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) - по държавни предприятия

Анализът на обобщената информация показва, че общата увредена площ е със силно изразено неравномерно разпределение както по териториални подразделения, така и по Natura 2000 зони и тип увредени местообитания. Като обща площ на увредените гори, както и като процентно съотношение на увредените гори в Natura 2000 зони за опазване на местообитанията спрямо общата площ на предприятието, водещо място заема „Югозападно държавно предприятие“ ДП, а с най-ниски стойности и по двата показателя е „Североизточно държавно предприятие“ ДП.

Като цяло, процентът на увредените гори в Natura 2000 зони за опазване на природните местообитания спрямо общата площ на държавните предприятия (Фиг. 4) е нисък (под 1%), но все пак става дума за увредена обща площ в цялата страна с размери над 9 300 ха (или приблизително залесената площ на едно малко горско стопанство). Също така, следва да се има предвид, че данните се отнасят само за държавните горски територии, докато значителни увредени горски площи има и в горите - недържавна собственост.

Фигура 4. Процент на увредените гори - ДГТ в Natura 2000 зони за опазване на природните местообитания от общата площ на държавните предприятия

Извършеният детайлен анализ на причините за наличието на най-голяма площ увредени гори на територията на ЮЗДП ДП показва, че това се дължи на няколко едроплощни природни нарушения (като ветровали и пожари) на територията на 3 териториални подразделения: ДГС Гоце Делчев, ГСУ Копривщица към ДГС Пирдоп и ДГС Кресна.

С най-голяма площ на отчетените увредени площ на територията на ЮЗДП ДП е ДГС Гоце Делчев, което се дължи основно на големия ветровал през 2015 г. Отнесена към общата залесена площ на стопанството, тук площта на увредените гори възлиза на 11,99% от общата залесена площ на ДГС Гоце Делчев.

Таблица 3. Площ на увредените гори в държавни горски територии в Natura 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) – ДГС Гоце Делчев

ЮЗДП ДП	Залесена площ, ха	Тип повреди (абиотични)	Тип повреди (биотични)	Общо увредена площ ха	% увредени гори от общата площ
ДГС Гоце Делчев	24991	2996,40	114,70	3111,10	11,99

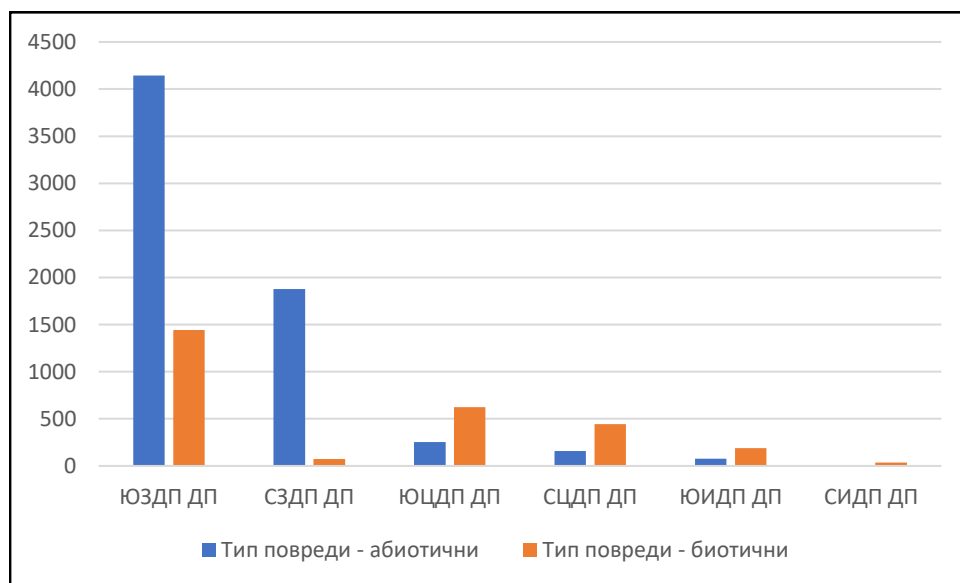
2. Анализ по тип повреди

На база наличната информация в получените въпросници, бе извършен анализ и по типа на установените повреди в горските местообитания: биотични (например нападения на насекомни вредители или гъбни заболявания) или абиотични (като

пожари, ветровали, снеговали и др.). Обобщената информация е представена в Таблица 4 и Фиг. 5 по-долу.

Таблица 4. Площ на увредените гори - ДГТ в Натура 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) - по държавни предприятия и тип повреди

Предприятие	Площ по тип повреди – абиотични, ха	% абиотични повреди	Площ по тип повреди – биотични, ха	% биотични повреди	Общо увредени гори, ха
ЮЗДП ДП	4142,8	74	1441	26	5583,8
СЗДП ДП	1878,1	96	73,8	4	1951,9
ЮЦДП ДП	254,6	29	622,5	71	877,1
СЦДП ДП	156,6	26	444	74	600,6
ЮИДП ДП	78,1	29	190,4	71	268,5
СИДП ДП	5	12	35,6	88	40,6
Общо	6515,2	70	2807,3	30	9322,5

Фиг. 5 Площ на увредените гори (ха) - ДГТ в Натура 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) - по държавни предприятия и тип повреди

Анализът показва, че като цяло, площта на увредените от абиотични фактори гори значително надхвърля площта на увредените биотични фактори горски местообитания в държавните горски територии на територията наSCI Натура 2000 зони. Водеща роля за този превес имат едроплощните природни нарушения на територията на 2 държавни предприятия – ЮЗДП ДП и СЗДП ДП, докато за останалите

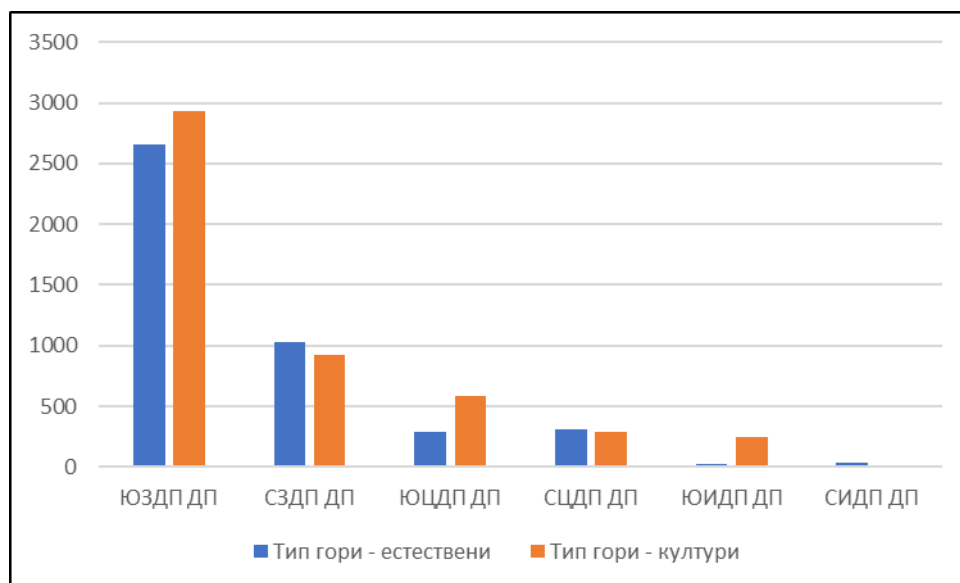
предприятия водещи са повредите от биотичен характер (каламитетни нападения от вредители, гъбни заболявания и др.)

3. Анализ по тип увредени гори

Анализът по тип увредени гори показва слаб превес на повредите в горски култури (53%) над повредите в естествените насаждения (47%) за ДГТ в SCI Натура 2000 зони. Следва да се има предвид, че в получените въпросници е използван основно термина „култури“, което може да включва не само иглолистни насаждения, но и данни за култури от широколистни видове – топола, акация и др. Въпреки това, предвид масовите повреди в иглолистните култури през последните години, причинени от каламитетни нападения на корояди, можем да приемем, че данните в анализа се отнасят основно за иглолистните култури, засадени на нетипични за използваните видове (основно бял и черен бор) месторастения в Натура 2000 зони.

Таблица 5. Площ на увредените гори - ДГТ в Натура 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) - по държавни предприятия и тип гори

Предприятие	Площ по тип гори – естествени, ха	% естествени	Площ по тип гори – култури, ха	% култури	Общо увредени гори, ха
Юздп дп	2654,6	48	2929,2	52	5583,8
Сздп дп	1030,9	53	921	47	1951,9
Юцдп дп	291,17	33	585,93	67	877,1
Сцдп дп	311,03	52	289,54	48	600,6
Юидп дп	25,1	9	243,4	91	268,5
Сидп дп	30,5	75	10,1	25	40,6
Общо	4343,3	47	4979,17	53	9322,5

Фиг. 6 Площ на увредените гори (ха) - ДГТ в Natura 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) - по държавни предприятия и тип гори

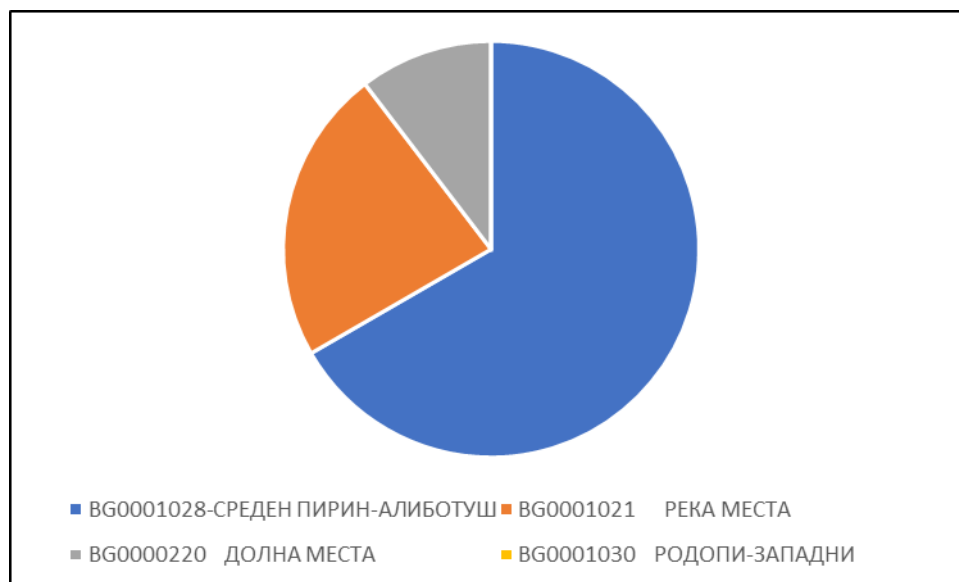
4. Анализ по тип увредени местообитания

Пресичането на цифровите данни за местоположението на увредените гори (на база информацията от слой „Лесо“) с цифровите граници на местообитанията (по резултатите от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – Фаза 1“) позволява за всяко териториално подразделение на държавните горски предприятия, както и за всяка Natura 2000 зона да се изчислят увредените площи по тип защитено горско местообитание.

Поради големия брой Natura 2000 зони и големия брой индивидуални увредени участъци, резултатите от подобен анализ са релевантни на ниво териториално подразделение (ДГС/ДЛС). Анализът по този показател отново показва неравномерно разпределение на повредите по зони, което отново е свързан ос наличието на концентрирани едроплощни природни нарушения. Примерен анализ за разпределение на повредите по Natura 2000 зони за ДГС Гоце Делчев е представен в Таблица 6 и Фигура 7 по-долу.

Таблица 6. Площ на увредените гори – ДГТ, разпределени по Natura 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) – ДГС Гоце Делчев

ЮЗДП ДП	BG0001028 СРЕДЕН ПИРИН- АЛИБОТУШ	BG0001021 РЕКА МЕСТА	BG0000220 ДОЛНА МЕСТА	BG0001030 РОДОПИ- ЗАПАДНИ	Общо увредена площ, ха
ДГС Гоце Делчев	2074,1	713,8	323,1	0,1	3111,10

Фигура 7. Площ на увредените гори – ДГТ, разпределени по Natura 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) – ДГС Гоце Делчев

Интерес представляват и резултатите от изведения анализ по тип защитени местообитания, тъй като той поставя въпросителни относно точността на резултатите от картирането на местообитанията по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – Фаза 1“. Сравнителният анализ на попадащите в цифровите граници на избрано местообитание площи, с данните от мониторинга на ДЛС/ДГС показват два проблема:

- При 418 записа в базата данни за ДГС Гоце Делчев (или броят на увредените подотдели), общо 39 записа (9,33%) показват, че съгласно цифровите данни за разпространение на местообитанията, в съответните подотдели са налични едновременно 2 типа защитено горско местообитание. Такова едновременно наличие е малко вероятно, тъй като всеки горскостопански подотдел се определя на базата на преобладаващ тип насаждение със сходни таксационни показатели за цялата площ на подотдела.
- Същевременно, сравнителният анализ на типа местообитание съгласно данните от картирането с типа гора, посочен в справките от мониторинга на ДГС/ДЛС, показва явни противоречия. Например 26% от увредените гори в типично буково местообитание (Н9130) на територията на ДГС Гоце Делчев, са определени като култури (най-вероятно иглолистни), което е очевидно невъзможно.

Резултатите от направения сравнителен анализ за избран тип местообитание в териториалното подразделение в България с отчетена най-голяма площ повреди – ДГС Гоце Делчев към ЮЗДП ДП са представени в Таблица 7 по-долу.

Таблица 7. Сравнителен анализ на площта увредени гори от природно местообитание Н9130 на територията на ДГС Гоце Делчев

Тип защитено местообитание на територията на ДГС Гоце Делчев	Общо увредени площи в местообитанието на база засичане по цифрови граници, ха	Общо увредени площи в границите, посочени като култури в данните на ДГС, ха	Установено несъответствие (%)
Н9130 Букови гори от типа <i>Asperulo-Fagetum</i>	834,90	217,90	26,10

Според екипа, изготвил настоящия доклад, установените явни несъответствия в данните за разпространение на защитените горски местообитания от мрежата Натура 2000 в България могат да се дължат на:

- Грешки и неточности в ГИС моделите за моделиране разпространението на природните местообитания, използвани в рамките на по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – Фаза 1“;
- Наличието на значителни площи от иглолистни култури, създадени в миналото на нехарактерни месторастения, типични за друг тип (защитени) горски местообитания.

Независимо от реалните причини за установените разминавания в информацията, при извършването на анализи и планиране на бъдещи дейности с приоритет следва да се използват данните от мониторинга на терен за здравословното състояние на горите (ДГС/ДЛС), докато информацията от ГИС моделиране следва да се ползва след внимателна оценка на нейната достоверност за всяка конкретна територия и тип местообитание.

IV. Изводи и заключения

Въз основа на събраните и анализирани данни, представени в настоящия доклад, могат да се направят изводи заключения в различни направления относно потенциала за мултиплициране на резултатите от проекта, както и препоръки относно устойчивото управление на горите в мрежата Натура 2000 в България.

1. Потенциал за мултиплициране на резултатите от проект „Възстановяване и подобряване на природозащитния статус на приоритетни горски хабитати от мрежата Натура 2000 в България“

Към настоящия момент, мрежата Натура 2000 покрива над 60% от държавните горски територии в България с цел опазването на защитени местообитания на европейско ниво, включително редица горски местообитания. Както и останалите горски територии в страната, през последните години горите, включени в мрежата Натура 2000 все по-често страдат от природни нарушения, свързани с горски пожари, масово разпространение на вредители, ураганни ветрове, интензивни валежи, резки температурни промени и др. Докато в строго защитените територии (национални паркове и резервати) след природни нарушения приоритет следва да се даде на естествените възобновителни процеси в горските местообитания, Натура 2000 зоните включват предимно гори със стопански и дървопроизводителни функции, където горските стопани са задължени да осигурят възобновяването на горските насаждения в определени срокове след въздействието на природни нарушения.

Тази намеса следва да става съобразно спецификата на съответната Натура 2000 зона и с отчитане на видовия състав на естествените горски местообитания, типични за района, които следва да бъдат възстановени във видов състав и структура, максимално близки до естествените. Такива възобновителни процеси до момента в България са се извършвали основно чрез залесяване на фиданки с гол корен, и използване на ограничен брой икономически значими дървесни видове, често с нетипичен за района вид или произход на посадъчния материал.

В рамките на проект „Възстановяване и подобряване на природозащитния статус на приоритетни горски хабитати от мрежата Натура 2000 в България“, ЮЗДП ДП цели да промени досегашната практика чрез пускане в експлоатация на инсталация за автоматизирано производство на контейнерни фиданки, определяне на източници и събиране на репродуктивен материал от целия спектър видове, участващи в защитените горски местообитания (50 горскодървесни вида), производство на фиданки и възстановяване на увредени гори в Натура 2000 зони върху площ от 107 ха. Използването на контейнерните фиданки за възобновяване на горите има редица предимства, включително ускорен растеж на фиданките, по-кратък цикъл на производство, по-добра адаптация и по-висок процент на прихващане (до 97%) спрямо използването на фиданки с гол корен. Високият процент на прихващане от своя страна води както до намаляване на разходите за отглеждане и попълване на младите насаждения, така и до намаляване на броя и интензивността на намесите в горските екосистеми от мрежата Натура 2000, свързани с възобновяването на гората.

Сред основните цели на настоящия анализ е да даде представа за площта на увредените гори в Натура 2000 зони в България и съответно – относно нуждите и възможностите за мултиплициране на резултатите от проекта на национално ниво.

На база анализа на получената информация, бе изчислено, че общата площ на увредените гори в държавните горски територии, попадащи в Natura 2000 зони за опазване на природните местообитания (SCI) към м. ноември 2017 г. възлиза на 9322,5 ха.

Само на територията на ЮЗДП ДП, общо увредените горски площи в Natura 2000 SCI зони към ноември 2017 г. са 5583,8, т.е. над 50 пъти повече от пилотните площи за възстановяване на увредени приоритетни местообитания, планирани в рамките на проекта. Ако предположим, че за възстановяването на 1 ха гора са необходими средно 3500 фиданки, само за възстановяването на увредените гори в Natura 2000 SCI зони на територията на ЮЗДП ДП ще са необходими 19,5 милиона фиданки, голяма част от които могат да бъдат контейнерни фиданки, произведени в оборудвания разсадник по проекта.

Ако към определената обща площ на увредените горски местообитания в Natura 2000 SCI зони в България приложим същото допускане, за тяхното възстановяване ще са необходими над 32 милиона фиданки. Колкото и приблизителни да са тези изчисления, те показват реалния потенциал за мултиплициране на резултатите от проекта на национално ниво. Също така, не бива да се пропуска факта, че картината на засегнатите гори е изключително динамична, тъй като практиката показва, че само за броени часове или дни от природни нарушения могат да бъдат засегнати или унищожени стотици и хиляди хектари горски насаждения. Като пример могат да бъдат посочени както мащабните повреди от ветровали и снеговали през последните няколко години, така и за големия горски пожар в района на Стара Кресна, който за няколко дни през лятото на 2017 г. унищожил близо 300 ха гори в ДГТ, управлявани от ЮЗДП ДП.

Ето защо имаме всички основания да приемем, че планираното в рамките на проект „Възстановяване и подобряване на природозащитния статус на приоритетни горски местообитания от мрежата Natura 2000 в България“ изграждане на модерна поточна линия за производство на контейнерни фиданки с капацитет 1 милион фиданки за вегетационен период е напълно обосновано и целесъобразно предвид мащабите на увредените горски площи и нуждите от тяхното възстановяване към момента на изготвяне на настоящия доклад.

2. Управление на горите в мрежата Natura 2000 с цел подобряване на тяхното състояние и природозащитния им статус

През последните години се наблюдават все по-интензивни и мащабни процеси на съхнене на иглолистните култури в България, включително такива, попадащи в границите на защитени зони от мрежата Natura 2000. Процесите на съхнене водят както до икономически загуби за горското стопанство, така и до загуба на екологични услуги и функции на увредените и унищожени горски екосистеми (рекреационни, климатообразуващи, почвозащитни, водоохранни и др.), понижена устойчивост срещу природни нарушения на засегнатите гори и създаване на опасности за съседни естествени насаждения (например повишен риск от пожари и др.).

Настоящият анализ показва, че горските култури (основно едновъзрастни иглолистни насаждения от един дървесен вид) са по-податливи на повреди от абиотични и биотични фактори, в сравнение с естествените гори. Предвид все по-осезаемите промени в глобалния климат и все по-високата интензивност и мащаби на свързаните с климатичните фактори природни нарушения, здравословното състояние на иглолистните култури в България вероятно ще продължи да се влошава, което налага взимането на адекватни решения за тяхното стопанисване на национално ниво, включително и по отношение на териториите, попадащи в защитените зони от мрежата Natura 2000.

В тази връзка, насоките за стопанисване на иглолистните култури, създадени на нетипични месторастения, включително в Natura 2000 биха могли да включват следните цели:

- Намаляване турнуса на сеч в иглолистните култури с цел оползотворяване на дървесината преди нейното деградиране в резултат от природни нарушения, с цел предотвратяване на икономически загуби;
- Подпомагане на естествените процеси на възобновяване на типичните за съответните месторастения естествени (широколистни) гори, които вече се наблюдават в голяма част от иглолистните култури;
- Избор на системи за стопанисване (видове сечи), насочени към превръщане на иглолистните култури в типични за съответния район горски екосистеми/местообитания;
- Приоритетно възобновяване след природни нарушения в иглолистни култури с използване на широк спектър от типични за района горскодървесни видове и репродуктивен материал с местен произход;
- Окрупняване на държавните горски територии и използване на еднакви управленски подходи върху държавните и недържавни гори с цел подобряване природозащитния статус и повишаване устойчивостта на горските насаждения срещу повреди от природни нарушения.

Описаните по-горе насоки не претендират за изчерпателност, имат индикативен характер и по никакъв начин не ангажират ръководството на ЮЗДП ДП или останалите институции ангажирани с проекта. Независимо от това, считаме че изведените в настоящия документ данни и заключения дават основание на експертния екип да счита, че прилагането на подобни мерки ще допринесе за устойчивостта на горските насаждения и намаляване на щетите от природни нарушения в горите на България.

V. Списък с приложения

Приложение 1. Формуляр, разработен от екипа на проекта с цел набиране на информация за увредените гори от държавните горскостопански предприятия (.xls формат).

Приложение 2. Информация от получените формуляри, обобщена и представена на ниво държавно предприятие (.xls формат).

Приложение 3. Цифрова ГИС база данни, включваща данни на ниво горскостопански предприятия и техните териториални подразделения (.shp формат).

Приложение 4. Картен материал – експортирани карти в цифров вид за увредените или унищожени приоритетни местообитания в Натура 2000 зони на ниво горскостопански предприятия.